



Narodowy  
Instytut  
Dziedzictwa

Warszawa, 03 czerwca 2026 r.

Znak sprawy: PDO.5104.1.2025.EJ

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie

2026-06-09,

9459/2026



17 1664  
Tudruj Maria

Lot 3

Sprawa: KD.5140.6.6.2024.RSJ241

Pan

dr. Dariusz Kopciowski

Lubelski Wojewódzki Konserwator

Zabytków

*Dr. D. S. 1*  
*2026.06.11*  
*[Signature]*

Szanowny Panie Konserwatorze,

pismem z dnia 28.05.2026 roku, Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków zwrócił się do Narodowego Instytutu Dziedzictwa z prośbą o przedstawienie pisemnego stanowiska odnośnie zgłoszonych przez Stowarzyszenie Genius Loci uwag do opinii NID z dnia 30 września 2025 r. znak.: PDO.5104.1.2025.MŚ oraz możliwości jej uzupełnienia we wskazanym zakresie.

Stowarzyszenie Genius Loci w piśmie z 03.03.2026 roku, formułując uwagi do opinii NID, nie wskazało jednak, do której opinii te uwagi się odnoszą. Sądząc z treści pisma i uwag oraz mapki proponowanych granic ochrony konserwatorskiej przywołanej z tej opinii, zgłoszone uwagi dotyczą wcześniejszej uzupełnionej i skorygowanej opracowaniem studialnym opinii NID PDO.5111.7.2024.PM z 08.10.2024 roku.

W odpowiedzi na pismo Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 28.05.2026 r. Narodowy Instytut Dziedzictwa informuje, że na prośbę LWKZ skierowaną pismem KD.5140.6.6.2024.RSJ168 z 09 maja 2025 r. opracował opinię - Studium widokowo-krajobrazowe obszaru pola bitwy pod Komarowem z 31 sierpnia 1920 r.

W aktualnie opracowanej opinii-studium, ocenie poddano wartości zabytkowe terenu pola bitwy pod Komarowem 1920 w odniesieniu do wartości ekspozycji krajobrazu, układu przestrzennego, panoram oraz punktów i linii widokowych w/w obszaru w aspekcie historycznego przebiegu wydarzeń w strefie działań strategicznych poprzedzających bitwę, dwóch faz działań bojowych i decydującego starcia kończącego bitwę, co stanowi rozszerzenie zagadnień dotychczasowej oceny a jednocześnie odpowiedź na uwagi Stowarzyszenia Genius Loci zawarte w piśmie z 03.03.2026 r. Przyjęte w studium granice opracowania zostały wskazane w postanowieniu Lubelskiego Wojewódzkiego



Narodowy  
Instytut  
Dziedzictwa

Konserwatora Zabytków z 8 kwietnia 2024 r., znak KD.5140.6.6.2024 o wszczęciu postępowania administracyjnego w sprawie wpisu do rejestru zabytków.

Poszerzony zakres analiz i wniosków odnosi się również do oceny ewentualnych zagrożeń wynikających z braku ochrony konserwatorskiej pola bitwy pod Komarowem, które to zagrożenia mogą nastąpić w wyniku realizacji przewidywanych inwestycji budowlanych oraz infrastrukturalnych i nieodwracalnie przekształcić relacje przestrzenne historycznego krajobrazu pola bitwy.

Uznając, że Studium widokowo-krajobrazowe obszaru pola bitwy pod Komarowem z 31 sierpnia 1920 r. porusza wszystkie aspekty oceny wnoszone w uwagach przez Stowarzyszenie Genius Loci, Narodowy Instytut Dziedzictwa nie widzi potrzeby uzupełnienia opracowania.

Z wyrazami szacunku

Natalia Dzieduszycka  
Zastępca Dyrektora  
Narodowego Instytutu Dziedzictwa



Potwierdzam zgodność wydruku z dokumentem wydanym w postaci elektronicznej:

|                         |   |
|-------------------------|---|
| Identyfikator dokumentu | 164944.547694.764591                                |
| Nazwa dokumentu         | Pismo_Zastępcy Dyrektora.pdf                        |
| Tytuł dokumentu         | Pismo_Zastępcy Dyrektora                            |
| Sygnatura dokumentu     | PDO.5104.1.2025                                     |
| Data dokumentu          | 03.06.2026 13:02:40                                 |
| Skrót dokumentu         | B2A41D01742E02DCE8DA7EF46BFBC751D85B0<br>5A         |
| Wersja dokumentu        | 1.4   |
| Data podpisu            | 03.06.2026  |
| Sygnatariusz            | Natalia Dzieduszycka                                |
| Stanowisko              | Zastępca Dyrektora                                  |
| Rodzaj certyfikatu      | Certyfikat kwalifikowany podpisu<br>elektronicznego |
|                         | EZD 3.132.31.31.                                    |
| Data wydruku:           | 03.06.2026 13:42:49                                 |
| Autor wydruku:          | Laskowska-Adamowicz Małgorzata                      |



Warszawa, 06 marca 2026 r.

Znak sprawy: PDO.5104.1.2025.EJ

Pani  
Emilia Błaszak  
Dyrektor  
Biura Kultury  
w Kancelarii Prezydenta  
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Dyrektor,

w nawiązaniu do pisma Pana Tomasza Dudka — Prezesa Stowarzyszenia „Bitwa pod Komarowem” z dnia 29 stycznia 2026 r. złożonego do protokołu w Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i przekazanego wraz z pismem Biura Kultury Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 lutego 2026 r. do rozpatrzenia przez Narodowy Instytut Dziedzictwa, w sprawie ochrony krajobrazu kulturowego pola bitwy pod Komarowem, która rozegrała się w dniu z 31 sierpnia 1920 r., proszę o przyjęcie poniższych informacji.

Narodowy Instytut Dziedzictwa realizuje opinie i opracowania studialne na wniosek organów administracji publicznej w sprawach wymagających rozpoznania historycznego obiektów i obszarów będących przedmiotem prowadzonego przez te organy postępowania administracyjnego.

W ostatnich latach na prośbę Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Narodowy Instytut Dziedzictwa opracował kolejne opinie na ww. temat, w tym 30 września 2025 r. sporządził Studium widokowo-krajobrazowe i konserwatorskie terenu pola bitwy pod Komarowem z 31 sierpnia 1920 roku. Przygotowanie tych dokumentów poprzedziły trzykrotne oględziny terenu bitwy z udziałem wnioskodawcy, właścicieli nieruchomości oraz władz gminy. Wszystkie realne zagrożenia dla ochrony krajobrazu kulturowego pola bitwy, w tym także wskazane przez Pana Dudka w piśmie do Prezydenta RP zostały przez NID zidentyfikowane i scharakteryzowane. Na tym etapie rola NID się zakończyła, a dalsza procedura związana z postępowaniem o wpis pola bitwy do rejestru zabytków należy do Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Wyjaśnienia wymaga fakt, że opinie NID są jednym z materiałów dowodowych w prowadzonym przez organ konserwatorski postępowaniu administracyjnym. To wojewódzki konserwator zabytków decyduje o wpisie zabytku do rejestru lub odmowie takiego wpisu, a przy rozstrzyganiu sprawy nie jest związany stanowiskiem NID, dokonuje jedynie rzetelnej oceny zajętego w tym zakresie stanowiska opiniodawcy.

Z wyrazami szacunku

Anna Zawadzka  
Zastępca Dyrektora  
Narodowego Instytutu Dziedzictwa



Potwierdzam zgodność kopii wydruku z dokumentem elektronicznym:

|                         |  |
|-------------------------|--|
| Identyfikator dokumentu | 164944.512431.727563   |
| Nazwa dokumentu         | Pismo Dyrektor Zawadzkiej w zastępstwie Dyrektor Happach.pdf |
| Tytuł dokumentu         | Pismo Dyrektor Zawadzkiej w zastępstwie Dyrektor Happach     |
| Sygnatura dokumentu     | PDO.5104.1.2025  |
| Data dokumentu          | 06.03.2026   |
| Skrót dokumentu         | 4FD16C2F82347EFB68DA8E8CA318056F51982EDD                     |
| Wersja dokumentu        | 1.7  |
| Data podpisu            | 06.03.2026 10:01:36  |
| Podpisane przez         | Anna Sylwia Zawadzka Zastępca Dyrektora                      |
| Rodzaj certyfikatu      | Certyfikat kwalifikowany podpisu elektronicznego             |

EZD 3.132.31.31.

Data wydruku: 01.06.2026

Autor wydruku: Jagielska Elżbieta (Główny Specjalista - Koordynator ds. opinii i ekspertyz)



KANCELARIA PREZYDENTA  
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ  
BIURO KULTURY  
Dyrektor  
Emilia Błaszak

BKU.0600.7.2026.ZS

Warszawa, dnia 17 lutego 2026 r.

Pani  
**Marlena Happach**  
Dyrektor  
Narodowy Instytut Dziedzictwa  
ul. Kopernika 36/40  
00-924 Warszawa

*Szanowna Pani Dyrektor,*

do Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 29.01.2026 r. wpłynęło pismo Pana Tomasza Dudka – Prezesa Stowarzyszenia „Bitwa pod Komarowem”, odnoszące się do ochrony krajobrazu kulturowego pola bitwy pod Komarowem z 31 sierpnia 1920 r. W ramach aktualnie toczącego się postępowania (znak KD.5140.6.6.2024 z dnia 08.04.2024 r.), prowadzonego przez Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie, w marcu br. ma zapadnąć rozstrzygnięcie dotyczące wpisu do rejestru zabytków nieruchomych Województwa Lubelskiego w przedmiotowej sprawie.

W związku z uzasadnionymi obawami nadawcy pisma, dotyczącymi zakłócenia wyglądu tego historycznego miejsca i – co się z tym wiąże – otoczenia Pomnika Chwały Kawalerii i Artylerii Konnej, wzniesionego na paśmie wzgórz 255, poprzez plany budowy farmy wiatrowej w jego bezpośrednim sąsiedztwie, niniejszym przesyłam wspomnianą korespondencję wraz z załącznikami, z uprzejmą prośbą o jej rozpatrzenie zgodnie z kompetencjami.

*z pismem  
Emilia Błaszak*

Załączniki:

1. Opinia NID z dnia 8.10.2024 r.
2. Opinia NID z dn. 30.09.2025 r. – Studium widokowo-krajobrazowe i konserwatorskie terenu pola bitwy pod Komarowem z 31 sierpnia 1920 r.
3. Opinia ws. zasadności ochrony konserwatorskiej obszaru bitwy pod Komarowem z 31 sierpnia 1920 r. oraz jej wartości naukowej i historycznej, opracowana przez Wojskowe Biuro Historyczne.
4. Uzupełnienie do Studium widokowo-krajobrazowego i konserwatorskiego wraz z dokumentacją fotograficzną, opracowane przez Stowarzyszenie „Bitwa pod Komarowem” z dn. 12.12.2025 r.

ul. Wiejska 10, 00-902 Warszawa, tel.: + 48 22 695 12 45, e-mail: bku@prezydent.pl



Tomasz Dudek  
Prezes Stowarzyszenia „Bitwa pod Komarowem”  
Krzywostok Kol. 15, 22-435 Komarów-Osada  
Tel.: 601 38 54 30, mail: [darch15@wp.pl](mailto:darch15@wp.pl)

Wolica Śniatycka, dn. 29.01.2026 r.

**Pan Karol Nawrocki**  
**Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej**

*Wielce Szanowny Panie Prezydencie,*

działając na rzecz szeroko pojętego interesu społecznego zwracam się z prośbą o zaangażowanie i wsparcie Pana Prezydenta w zakresie ochrony krajobrazu kulturowego pola bitwy pod Komarowem z 31 sierpnia 1920 roku w ramach toczącego się postępowania (znak KD.5140.6.6.2024 z dnia 08.04.2024 r.) prowadzonego przez Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie.

Od 2014 roku Stowarzyszenie „Bitwa pod Komarowem” prowadzi działania na rzecz prawnej ochrony pola bitwy pod Komarowem. Głównym powodem są nieustające plany wzniesienia na tym terenie farmy wiatrowej, na wprost monumentu upamiętniającego polskich żołnierzy walczących o niepodległość w 1920 roku. W 2023 roku złożyliśmy wniosek do Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o rozpoczęcie z urzędu postępowania w sprawie wpisu do rejestru zabytków nieruchomych Województwa Lubelskiego krajobrazu pola bitwy pod Komarowem z 31 sierpnia 1920 roku. Niezmieniony krajobraz tego obszaru jest miejscem szczególnym dla historii walk o niepodległość Polski. Zasadność wpisania terenu do rejestru zabytków leży w szeroko pojętym interesie społecznym, a przede wszystkim istotne jest z punktu dziedzictwa tradycji i dumy Wojska Polskiego.

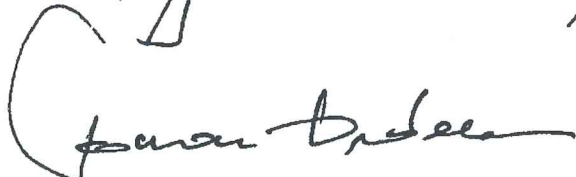
Bitwę pod Komarowem 1920 roku należy rozpatrywać równolegle w kilku aspektach. Pierwszym jest aspekt globalny dotyczący historii wojen świata, w którym bitwa pod Komarowem była ostatnim w dziejach świata wielkim, klasycznym starciem tak dużych mas kawalerii. Drugim jest aspekt narodowy i fakt, że bitwa otrzymała miano jednego z sześciu największych zwycięstw Jazdy Polskiej, a na jej okoliczność zostało ustanowione przez MON oficjalne Święto Kawalerii Polskiej. Trzeci aspekt, regionalny wynika ze znaczenia bitwy w wojnie polsko-bolszewickiej i jej miejsca w historii Lubelszczyzny. Z powyższych powodów na paśmie wzgórza 255 zlokalizowany został Pomnik Chwały Kawalerii i Artylerii Konnej, którego budowę wspierał również Pan Prezydent, jako Prezes Instytutu



Pamięci Narodowej, a także Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Obrony Narodowej, oraz szeroka grupa polskich patriotów, którym leżało na sercu upamiętnienie etosu polskiej kawalerii. W każdym z tych aspektów istotny jest proponowany do ochrony obszar skupiony na paśmie wzgórza 255, jako absolutne minimum ochrony. Wybór tego miejsca, mimo że mniejszy niż całe pole bitwy został podyktowany faktem, iż jest przestrzenią, która w żaden istotny sposób nie zmieniła się od 1920 roku. Fakty te zostały podkreślone w załączonych opiniach NID, wykonanych dla potrzeb postępowania. Istotnym jest również, iż na terenie, który chcemy chronić organizowane są oficjalne uroczystości Święta Kawalerii Polskiej połączone z rocznicami bitwy pod Komarowem. Od wielu lat współorganizatorem Święta jest Dowództwo Garnizonu Warszawa z udziałem jednostek Wojska Polskiego dziedziczących tradycje pułków kawalerii II RP oraz środowisk kawalerii ochotniczej. Dodatkowym sposobem upamiętnienia są organizowane największe w Polsce inscenizacje – żywe lekcje historii z udziałem konnych grup kawalerii ochotniczej z Polski i zagranicy.

Pole bitwy pod Komarowem i Pomnik odwiedzane są przez ogromną rzeszę turystów z Polski i zagranicy. Miejsce stało się symbolem dumy i etosu polskiej kawalerii. Prowadzone są również prelekcje w trakcie podróży historyczno-wojskowych, kursów strategiczno-operacyjnych, oraz innych przedsięwzięć organizowanych przez jednostki wojskowe, a w tym słuchaczy kursów Akademii Sztuki Wojennej, co jest bardzo istotnym elementem edukacji i kreowania kręgosłupa Żołnierza Polskiego.

Szanowny Panie Prezydencie, mając na względzie zwycięskie tradycje oręża polskiego proszę o zaangażowanie się w proces ochrony prawnej pola bitwy przed dewastacją, jaką jest wzniesienie farmy wiatrowej na paśmie wzgórza 255, na wprost pomnika dumy polskiej kawalerii. Ochrona tego terenu leży w interesie społecznym wyższym niż lokalny, a opinia i stanowisko Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej będą miały ogromne znaczenie. Wojewódzki Konserwator Zabytków wyznaczył termin rozstrzygnięcia postępowania na koniec marca bieżącego roku. Do niniejszej prośby dołączam opinie NID oraz załączniki graficzne, które potwierdzają znaczenie miejsca wskazanego do ochrony konserwatorskiej oraz pokazują ewentualną, nieodwracalną skalę dewastacji.

*Z Hormaląrejskim szacunkiem,*  


W załączeniu:

- 1.) Opinia NID z dnia 8 października 2024;
- 2.) Studium widokowo-krajobrazowe i konserwatorskie terenu pola bitwy pod Komarowem z 31 sierpnia 1920 r.;
- 3.) Uzupełnienie do studium wraz z dokumentacją fotograficzną.